

Fara å färde – färdolycksfall till och från arbetet

Augusti 2022

afa
FÖRSÄKRING

Kvinnor råkar oftare än män ut för ett olycksfall på väg till eller från arbetet. För kvinnor är den vanligaste typen av färdolycka en fallolycka, för män är det vanligast med en cykelolycka. Risken för färdolyckor ökar med åldern för båda könen.

Vill du ta del av
kommande publikationer?
Ladda ner och prenumerera
på våra statistikrapporter här:
[afaforsakring.se/
statistikrapporter](https://afaforsakring.se/statistikrapporter)

Om rapporten

Rapporten bygger på en genomgång av 15 371 färdolycksfall som Afa Försäkring har godkänt som arbetsskada genom arbetsskadeförsäkringen. Olyckorna inträffade under 2019 och 2020. Statistiken kommer från Afa Försäkrings skadedatabas.

Färdolycksfall

Med ett färdolycksfall menar vi skada som inträffar på den direkta, regelbundna, normala färdvägen mellan det egna hemmet och arbetsplatsen, med undantag av hämtning och lämning vid förskola. Det kan till exempel vara att man halkar eller cyklar omkull på väg till eller från arbetet.

Arbetsskadeförsäkringen

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, omfattar samtliga anställda, det vill säga såväl arbetare som tjänstemän, inom avtalsområdena Svenskt Näringsliv/ LO/PTK och Kooperationen. TFA-KL omfattar samtliga anställda i kommuner, regioner, Svenska kyrkan och Sobona-företag. Sobona är en arbetsgivarorganisation för företag som är verkamma inom kommun- och regionnära verksamheter. Afa Försäkring har också uppdraget att administrera och reglera arbetsskador i enlighet med det statliga personskadeavtalet (PSA), och har därför information om i stort sett alla anmälda arbetsskador i Sverige.

Olyckor som inträffar vid färd till eller från arbetet har sedan 1920 räknats som färdolycksfall i den statligt reglerade arbetsskadeförsäkringen. Anledningen till att försäkringen infördes var att det fanns svåra gränsdragningsproblem huruvida en resa låg inom arbetsområdet eller inte.¹

Färden anses påbörjad respektive avslutad när man passerar tröskeln till det egna hemmet eller kommer in på alternativt lämnar arbetsområdet. Arbetsområdet är det område som enbart disponeras av arbetsgivare, exempelvis arbetsgivarens parkeringsplats eller fabriksområde. Skador som inträffar i samband med framförande av ett trafikförsäkrat fordon ersätts i första hand av trafikskadeförsäkringen och inkluderas därför inte i statistiken i rapporten.²

År 2019 till 2020 inträffade drygt 15 000 färdolycksfall. 67 procent av färdolycksfallen drabbade kvinnor och 33 procent drabbade män. Att det är en så ojämn könsfördelning kan ha att göra med att kvinnor oftare går, cyklar eller åker kommunalt till och från arbetet, medan män oftare kör bil. Arbetsskadeförsäkringen (TFA, TFA-KL och PSA) täcker inte skador orsakade av/i samband med framförande av trafikförsäkrade fordon så som bilar eller motorcyklar.

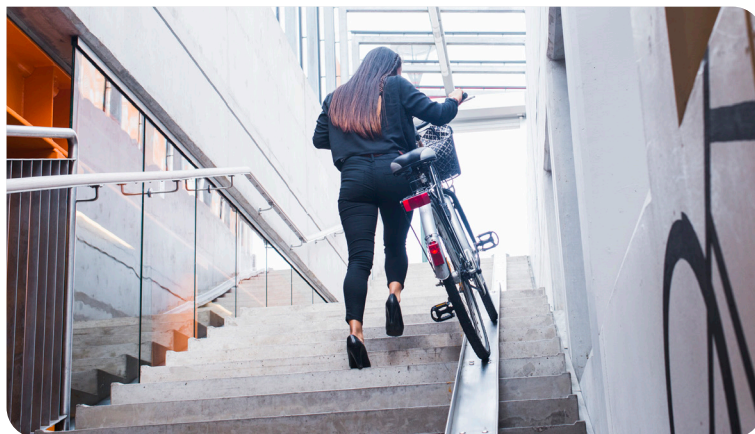
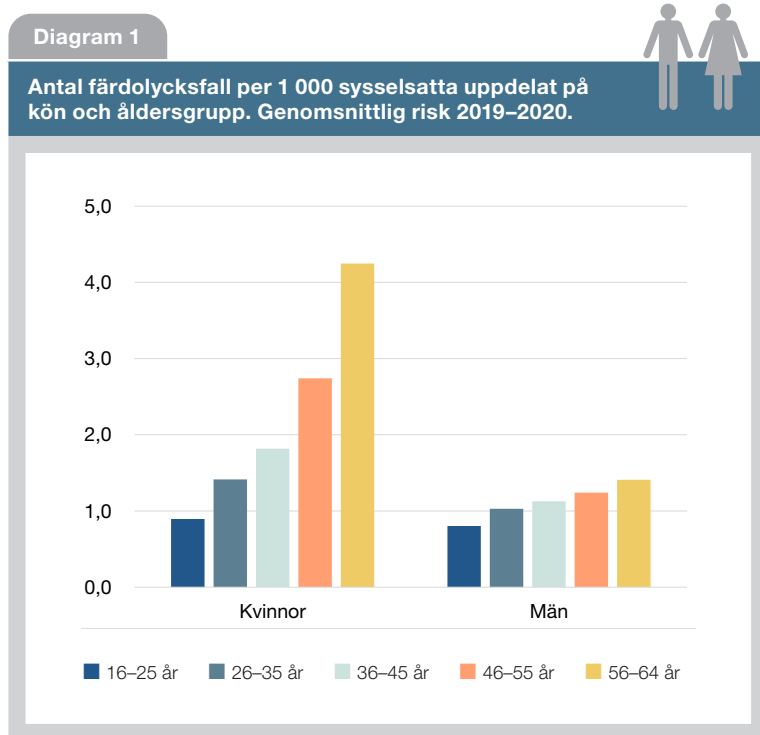

Foto: Viktor Holm, Johnér Bildbyrå

¹ Per Gunnar Edebalk
Arbetsgivare och arbetsskadeförsäkringen – En historik
(Arbetsmarknad & Arbetsliv: Tidskrift, 2016) s83-100.

² https://www.afaforsakring.se/globalassets/alla-forsakringsvillkor/arbetsskadeforsakring/f7139_tfa-2021.pdf

Som **diagram 1** visar ökar risken för ett färdolycksfall med åldern. Det innebär att äldre kvinnor och män har en högre risk för ett färdolycksfall än yngre. En orsak till att det är en högre risk för äldre kvinnor och män som skadar sig i färdolycksfall kan vara att det är främst *fallolyckor*³ som är den bakomliggande orsaken för kvinnor och män i åldern 55–64 år. Att risken för fallolyckor ökar med åldern beror delvis på att unga har lättare att undvika skador vid fall. Dessutom har unga bättre förutsättningar att återhämta sig efter en olycka och riskerar inte medicinsk invaliditet i lika stor utsträckning som äldre.

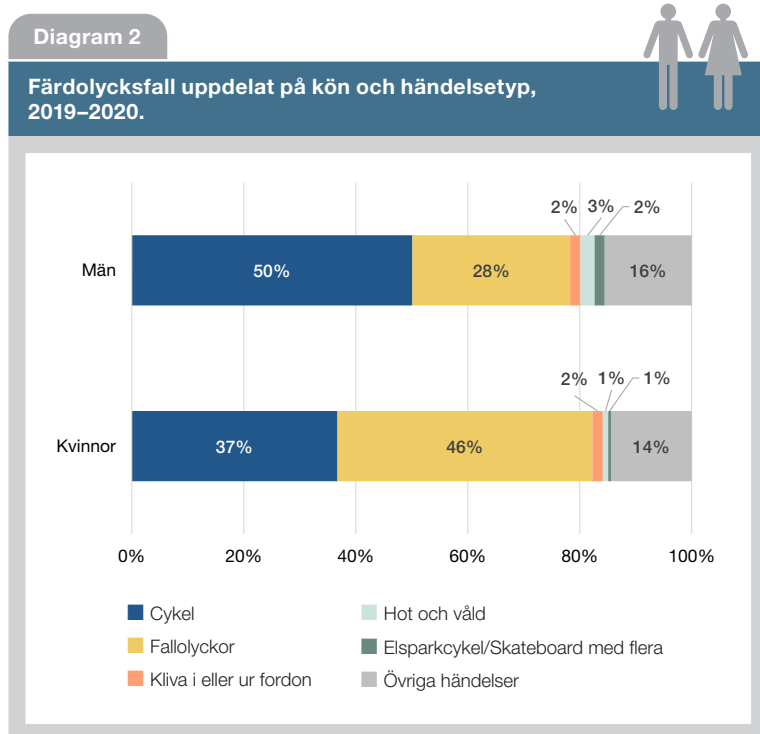

Skillnader mellan kvinnor och män i hur man skadar sig vid färdolycksfall

Diagram 2 visar de vanligast förekommande orsakerna till ett färdolycksfall uppdelat på kön. Det visar att den vanligaste orsaken till ett färdolycksfall för män är en *cykelolycka*, näst vanligast är en *fallolycka*. För kvinnor är det däremot vanligare med en *fallolycka* och näst vanligast med en *cykelolycka*.

Skillnaderna mellan könen speglar skillnader i färd sätt. Att kvinnor har en större andel fallolyckor kan tolkas som att kvinnor i större utsträckning tar sig till jobbet till fots eller åker kollektivtrafik. En ytterligare förklaring kan vara att kvinnor oftare har skor med sämre väggrepp.

Det man kan notera är att män har en något högre andel färdolyckor orsakade av *hot och våld* än kvinnor. Den främsta bakomliggande orsaken till det är att de har blivit rånade på väg till eller från jobbet.

³Fallolyckor definieras som *ramla ute, ramlar inne, ramlar oklart inne/ute, fall från höjd, trappa och steg*.

Skadeorsaken varierar beroende på ålder och kön

Eftersom det finns skillnader mellan de olika åldersgrupperna när det gäller vad som orsakar ett färdolycksfall tar vi hänsyn till ålderssammansättningen i när vi jämför risken för olika händelser, så kallad överrisk. **Diagram 3** visar de vanligaste händelsetyperna vid färdolycksfall för de olika åldersgrupperna i form av överrisk.

Högst överrisk för ett färdolycksfall har en man i åldern 16–25, med en risk på 2,3 per 1 000 sysselsatta att bli utsatt för hot och våld på väg till eller från jobbet. Kvinnor i samma åldersgrupp har en motsvarande risk på 1,5 per 1 000 sysselsatta. Denna åldersgrupp arbetar främst inom serviceyrken, såsom *försäljare inom handel* och *restaurang- och storköksarbetare*, och överrisken kan troligtvis förklaras av att man går hem från arbetet under sena kvällar.

Näst högst i åldersgruppen 16–25 år är risken att råka ut för en färdolycka av typen *elsparkcykel/skateboard, m.fl.* Även här har män en högre risk med 2,0 per 1 000 sysselsatta, jämfört med kvinnor som har en risk på 1,9. Denna orsak till ett färdolycksfall har ökat för varje år de senaste åren, och särskilt i den yngre åldersgruppen.

Foto: Marie Linnér, Johnér Bildbyrå

Överrisken beskriver en åldersgrupps risk (antal olyckor per 1 000 sysselsatta) för en specifik händelsetyp i förhållande till genomsnittsrisk för samma händelsetyp för samtliga åldersgrupper. Genomsnittsrisk är 1. När en åldersgrupp har ett värde över 1 för en händelsetyp, tolkas det som att gruppen har en överrisk för den händelsetypen.

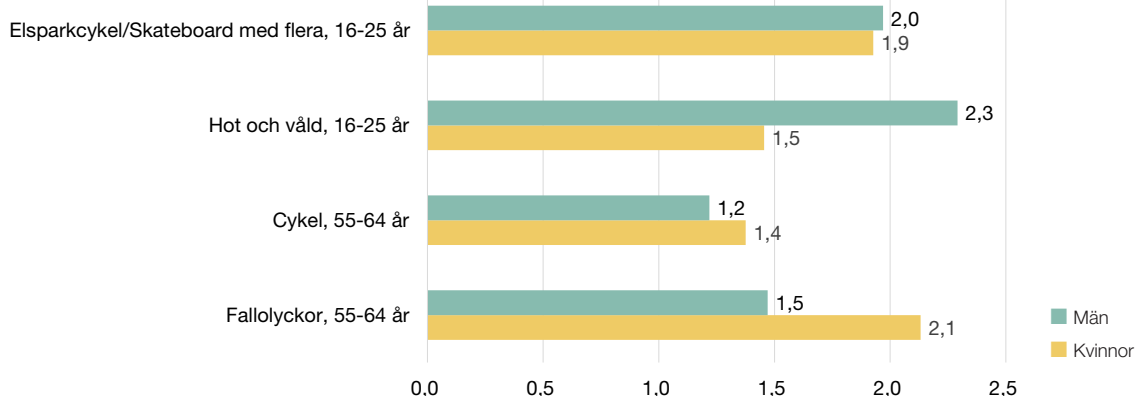

Foto: Sten-Ake Stenberg, Mostphotos

Som tidigare nämnts är fallolyckor vanliga bland både kvinnor och män. Som **diagram 3** visar har kvinnor i åldern 55–64 år en risk på 2,1 per 1 000 sysselsatta för ett färdolycksfall orsakat av en fallolycka, medan män i samma ålder har en motsvarande risk på 1,5. Kvinnor och män i åldern 55–64 har även en högre risk för ett färdolycksfall med cykel. Risken är här 1,4 per 1 000 sysselsatta för kvinnor har en risk på 1,4 per 1 000 sysselsatta och män har en risk på 1,2 per 1 000 sysselsatta och dessa färdolycksfall är vanligast i storstäder.

Diagram 3

Jämförelse av risken att drabbas av färdolycksfall för kvinnor och män efter åldersgrupp och händelsetyp, 2019–2020.

Tydliga regionala skillnader i risk och orsak

Det finns regionala skillnader i risken att drabbas av ett färdolycksfall. Skillnaderna mellan länen kan delvis förklaras av skillnader i vilka färd sätt man använder i de olika länen. Skador som inträffar i samband med framförande av ett trafikförsäkrat fordon ersätts i första hand av trafikskadeförsäkringen och inkluderas därför inte i statistiken och inte heller i rapporten.

Totalt var risken för ett färdolycksfall 2019–2020 högst i Stockholms län, med 2,6 olycksfall per 1 000 sysselsatta. Därefter kom Västerbottens

län med en risk på 2,1 färdolycksfall. Lägst risk hade boende i Kalmars län med 1,0 färdolycksfall per 1 000 sysselsatta. Orsakerna till färdolycksfallen skiljer sig också länen emellan. I storstadsregioner är cykelolyckor vanligast och i övriga landet är fallolyckor vanligast. I Stockholms län är det främst arbetande inom tjänstemannayrken, så som *kontors- och kundserviceyrken* och *IT-utvecklare*, som drabbas av färdolycksfall. Det är även vanligt att drabbas av färdolycksfall om man arbetar inom yrkesgruppen *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl.*

Karta 1

Antal färdolycksfall
per 1 000 sysselsatta efter län,
2019–2020

Norrbottnen

1,5

Västerbotten

2,1

Västernorrland

1,5

Jämtland

1,2

Dalarna

1,1

1,4

Gävleborg

Värmland

1,2

Uppsala

1,3

Västmanland

1,4

Stockholm

2,6

Örebro

1,6

Södermanland

1,3

Västra Götaland

1,4

Östergötland

1,6

Jönköping

1,3

1,2

Gotland

Halland

1,1

Kalmar

1,0

Skåne

1,1

1,2

Kronoberg

Blekinge

Exempel på händelseförlopp

Kvinna 16-25 år

Försäljare inom handel, m.m.

Händelse

Hot och våld

"Jag satt ned i tunnelbanan på väg till arbetet när en okänd man kom fram till mig och slog till mig i ansiktet med öppen handflata, helt oprovocerat."

Kvinna 55-64 år

Lärare och skolledare i grund- och gymnasieskolan

Händelse

Cykel

"Cyklade hem från jobbet och försökte väja för trottoarkanten men var för nära med för hög fart så att jag föll handlöst på vänster sida."

Kvinna 55-64 år

Undersköterskor, sjukvårdsbiträden, personliga assistenter och ambulanssjukvårdare, m.fl.

Händelse

Fallolycka

"Gick med mina gästavar på väg till jobbet. Då jag gick över en väg halkade jag på en hal fläck."

Man 16-25 år

Betong-, bygg- och anläggningsarbete

Händelse

Hot och våld

"Gick hem från jobbet och blev knivränad av tre killar. Blev bestulen på min jacka, mobil och SL-kort. Blev även knivskuren."

Man 16-25 år

Betong-, bygg- och anläggningsarbete

Händelse

Elsparncykel/Skateboard med flera

"Jag körde min elscooter hem från jobbet när det regnade och såg inte att det var ett hål i marken, så jag flög av!"

Man 26-35 år

Metall- och övrigt industriellt arbete

Händelse

Cykel

"Fotgängare behövde gå över gatan så jag bromsade för att inte kollidera. Samtidigt så körde jag på blank is som ledde till att jag tappade kontrollen och kraschade."

Publikation av Afa Försäkrings analysavdelning, kontakt:

analys@afaforsakring.se

afa
FÖRSÄKRING

9 av 10 är försäkrade genom jobbet

POSTADRESS **Afa Försäkring 106 27 Stockholm** • BESÖKSADRESS **Klara Södra Kyrkogata 18**
KUNDCENTER **0771-88 00 99** • VÄXEL **08-696 40 00** • afaforsakring.se